

URØRT OG VILD: SKOVE, DER GIVER LIV ALTERNATIVETS SKOVKATALOG

Foto: Thor Hjarsen

Dette handlingskatalog indeholder et overblik over biodiversitetskrisen i de danske skove og er Alternativets konkrete politiske udspil til, hvordan vi kan sikre skovenes økosystemer og dermed biodiversiteten og samtidigt tage mest muligt hensyn til bæredygtig vækst.

Kære alle naturelskere

Alternativets skovkatalog er en konkret og handlingsorienteret plan, hvor vi har udpeget de vigtigste statsskove for den sårbare og truede biodiversitet i Danmark. Disse skove vil vi udlægge til urørt skov og herved sætte naturens kvalitet og arternes mangfoldighed i centrum for naturpolitikken. Med skovkataloget fremlægger Alternativet her en målrettet indsats, der vil stoppe naturens generelle tilbagegang i de danske skove. Gennemføres denne plan vil det i sandhed blive en opdagelsesrejse at gå en tur på de danske statsejede arealer. En safari i den danske natur, som den bør være.

I dag er de danske skove resultatet af flere hundrede års skovdrift, som har haft fokus på tømmerproduktion og ikke natur. Derfor er vores skove dominerede af ensartede og naturfattige beplantninger. Hertil er der et Alternativ: Skove-

ne kan se ud, som de gjorde, før mennesket for alvor blandede sig. Denne proces – og herunder en prioriteret liste over, hvilke skove der kan og bør blive udlagt til urørt skov – præsenterer vi her.

Grunden til at det er statens skove der skal udlægges som urørt skov, er at den billigste indsats for mere biodiversitet findes her. En tilsvarende indsats i private skove vil være meget, meget dyrere. Vi anerkender at der også er vigtige private skove, der skal lægges urørt - til dette skal der oprettes en støttepulje. Statsskovene er folkets skove, det er der vi har indflydelse og det er dér vi vil få mest for pengene.

Kærlig hilsen
Naturordfører Christian Poll

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Hvorfor overhovedet naturskove?	1
1.1 Udfordringen i skoven	1
1.2 Rødlistede arter	1-2
1.3 Den naturnære skovdrift	2
1.4 Effekt af den urørte skov	3
1.5 Internationale forpligtelser	3-4
ALTERNATIVET ANBEFALER	4-6
1.6 Natura 2000-områder beskytter ikke biodiversitet i skovene	6-7
1.7 Nationalparkerne i Danmark	8
1.8 Hvor og hvordan skal vi beskytte biodiversiteten i skovene?	8
1.9 Urørt skov er en vigtig del af løsningen	9
2. Hvilke konkrete tiltag skal implementeres i statsskovene?	10
2.1 Overblikket	11-16
ALTERNATIVET ANBEFALER	17
2.2 De private skove	18
3. Økonomien	18
3.1 Naturstyrelsens budget og nettoindtægter fra arealdrift	18
3.2 Hvad tjener Naturstyrelsen på skovdriften?	19
3.3 Udvikling af nye indtægter på arealerne	19
3.4 Udlejning af jagt	19
3.5 Udlejning af græsningsarealer m.m.	20
3.6 Udgiften for urørt skov	20
4. Vækstpotentialerne ved urørt skov	21
4.1 Jordfordeling og mulighed for vækst	21
4.2 Turisme og natur	22
4.3 Outdoorindustrien	23
4.4 Sundhed og trivsel	23
ALTERNATIVET ANBEFALER	24

1. HVORFOR OVERHOVEDET URØRT SKOV?

I Danmark har vi stort set ingen naturlige skove tilbage. Formentlig har ingen oprindelige skovområder overlevet siden begyndelsen af 1800-tallet, hvor skovarealet var helt nede på 2-4 procent. I dag har vi omkring 14 procent skovdække. For 5.000 år siden – i begyndelsen af stenalderen – dækkede skovene formentlig 70-80 procent i Danmark.

Det vil sige, at store dele af vores dyre- og plantearter er tilpasset datidens skovlandskaber med moser, åer, overdrev og dansk busksteppe, der har været så ud-

bredt engang, men som vi ikke længere finder i den danske natur i dag. Og det er præcis derfor, skovens dyr og planter i dag er så truede. De mangler ganske enkelt levesteder.

Ingen af de danske skove er i dag uberørt af mennesket – det meste er plantet. Faktisk ved vi slet ikke, hvordan det naturlige skovøkosystem i Danmark oprindeligt så ud. Mange tror, at vores skove allerede er naturlige og andre synes, at væltede og rådne træer er rod, mens disse faktisk skaber levestedet for en stor del af skovens arter. Vi har desværre ikke meget af skovene tilbage – hverken i vores hjerter eller hjerner.

ALTERNATIVETS NATURPAKKE FORSLAG #1

Arbejde for, at 100 procent af de områder som Naturstyrelsen ejer og forvalter på statens vegne, udlægges til vild natur og hvor alle indgreb og tiltag har til formål at styrke biodiversiteten.

1.1 UDFORDRINGEN I SKOVEN

I dag har vi nærmest ingen natur, der eksisterer på sine egne præmisser. Det skyldes, at vi har under 1 procent skov, der er urørt. I tillæg hertil

er blot 1 procent af Danmarks areal dækket af skov, der er mere end 150 år gammel. Og idet både urørt og gammel skov, især den gamle løvskov, er afgørende for biodiversiteten, er det et stort problem for vores dyr og planter.

1.2 RØDLISTEDE ARTER

65 procent af samtlige rødlistede arter er knyttet til skovens økosystemer, og 36 procent af alle de rødlistede arter i Danmark findes kun i skov. Det vil sige, at en meget stor andel af vores truede biodiversitet, er helt afhængige af skovens tilstand. Det, der særligt mangler i vores skove, er:

1) dødt ved (ikke-levende træ), som døde eller udgående træer – liggende eller stående,

2) vand i form af skovmoser, sumpe og søer,

3) variation i skoven med lysninger, forskellige arter og aldre af træer og buske, dvs. flere levesteder.

Årsagen til krisen for skovbiodiversiteten skyldes især den lave mængde af dødt ved i skovene. I en skov, der havde passet sig selv, ville der være 75-250 m³ dødt ved pr. ha. I 75 procent af de danske skove er der slet intet dødt ved på skovbunden.

RØDLISTEDE ARTER

Den danske Rødliste er fortegnelsen over de danske plante- og dyrearter, der er blevet rødlistevurderet efter retningslinjer udarbejdet af den internationale naturbeskyttelsesorganisation (IUCN). Rødlistede arter er enten forsvundet, i fare for at forsvinde eller sjældne.)

ALMINDELIG LUNGELAV

Status: Sårbar pga. mangel på store, gamle løvtræer.

Foto: Wikimedia Commons

RØD SKOVSMÆLDER

Status: Sårbar pga. mangel på hule, gamle løvtræer i skovlysninger.

Foto: Wikimedia Commons

MELLEMSFLAGSPÆTTE

Status: Meget sjælden pga. mangel på gamle egetræer og dødt ved.

Foto: Wikimedia Commons

BRUNFLAGERMUS

Status: Ukendt men sjælden pga. mangel på hule, gamle løvtræer.

Foto: Wikimedia Commons

1.3 DEN NATURNÆRE SKOVDRIFT

Naturstyrelsens skovdrift er siden 2005 fortaget inden for rammen af naturnær skovdrift. Dette skulle sikre en høj hensyntagen til biodiversiteten. Men desværre er der fortsat store problemer for biodiversiteten i de danske statsskove. I rapporten "Evaluering af indsatsen for biodiversiteten i de danske skove 1992 – 2012" fra Geovidskabeligt Institut, Københavns Universitet,

blev statens hidtidige indsats for biodiversiteten kritiseret for at mangle fokus og være ineffektiv. Den officielle danske statusindberetning til EU er, at de danske løvskove er i 100 procent ugunstig bevaringsstatus i henhold til habitatdirektivet pga. skovdrift. En af de største udfordringer for skovenes biodiversitet er således, at den nuværende beskyttelse er utilstrækkelig, fragmenteret og ufokuseret.

1.4 EFFEKT AF DEN URØRTE SKOV

Halvdelen af den ene procent, der er udlagt til urørt skov, har vist sig at have en meget lille beskyttelseseffekt for de rødlistede arter i Danmark:

”Ser man på den samlede prioritering af urørt skov, ligger 52 pct. af arealet med urørt skov i kvadrater med maksimalt to af de udvalgte rødlistede arter, der gavnes særligt af dette virkemiddel. Virkemidlet kunne således have været lokaliseret med større effekt i forhold til de udvalgte rødlistede arter,” skriver danske forskere i 2012 i en evaluering af indsatsen gennem 20 år for biodiversiteten i de danske skove¹.

Dette vil med andre ord sige, at halvdelen af den urørte skov, vi har, ligger steder, hvor der ikke i nævneværdig grad lever sårbare eller truede arter. Et væsentligt beskyttelsesredskab i statsskovene er dermed anvendt uden maksimal effekt og hensyntagen til hovedformålet: At beskytte biodiversitet og flest mulige rødlistede arter.

HVAD ER URØRT SKOV?

Urørt skov er skovområder udpeget til biodiversitetsformål uden omkostningstung naturpleje. Urørt skov betyder, at der ikke drives skovdrift. Men urørt skov udelukker hverken mennesker, græssende dyr eller naturgenopretning.

Når et skovareal har ligget urørt i en årrække, kan der efterhånden udvikle sig en urskovsagtig struktur med væltede og døde træer, foryngelse i lysninger, naturlige vandforhold og utallige levesteder for planter og dyr.

I dag har vi 110 ha urørt skov (udlagt i to omgange i 1994 og 2000) i Nejde Vesterskov lige øst for Arresø. Skoven rummer tre rødlistede arter – havørn, hvinand og svampen Krusblad. Intet sted i skoven er der registeret en biodiversitetsscore (biodiversitetsscore/bioscore viser levesteder, der er vigtige for rødlistede arter, eller være potentielt vigtige. Skalaen går fra 1-20) på mere end 10. Få kilometer længere mod øst

ligger Gribskov, der rummer en lang række rødlistede arter, og en biodiversitetsscore på 19-20 i store områder, men de fleste af disse områder er i dag ikke beskyttet mod almindelig skovdrift.

Øst for Århus ligger Kaløskovene Hestehave Skov og Ringelmose Skov på knap 800 ha. Skovene rummer en lang række rødlistede og stærkt truede svampearter som Brændende mælkehat, Egespejlporesvamp og Dråbehat. Alle svampearter, som er knyttet til gamle løvtræer i gamle skovområder. Skovene er begge dækket af Natura 2000 område nr. 230, som desuden rækker ud på vandfladerne foran skovene.

1.5 INTERNATIONALE FORPLIGTELSE

Danmark er omfattet af en række internationale FN-aftaler, som skal stoppe tilbagegangen i biodiversitet, samt sikre skove både som økosystem og som ressource. Dette omfatter en række konventioner, som beskytter levesteder og arter (f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen, Biodiversitetskonventionen og EU's Natura 2000-netværk)².

I oktober 2010 blev det på FN's biodiversitetskonference besluttet, at tabet af alle naturlige habitater inklusive skov mindst skal halveres inden 2020 og hvor muligt ophøre. Også forarmning og fragmentering skal reduceres væsentligt. Alle lande skulle inden 2015 udarbejde nationale strategier og handlingsplaner, og landene skal inden 2020 indarbejde værdien af biologisk mangfoldighed i de nationale regnskaber. Naturplan Danmark fra 2015 var Danmarks svar på den nationale strategi. Denne plan indeholdt omfattende skovrejsning og planer om at udlægge 250 ha urørt statsskov og 250 ha urørt privatskov.

Fuglebeskyttelsesdirektivet (1979) og Habitatdirektivet (1992) er EU's vigtigste bindende instrumenter for at stoppe tabet af biodiversitet. Natura 2000-områderne, der er udpeget som følge af direktiverne, omfatter ca. 20.000 ha herunder skov. Problemet er dog, at der sagtens

¹ <http://ign.ku.dk/formidling/publikationer/rapporter/filer-2013/evaluering-biodiversitet-1992-2012.pdf>

² <http://ign.ku.dk/formidling/publikationer/rapporter/filer-2013/evaluering-biodiversitet-1992-2012.pdf>

kan foregå almindelig skovdrift og landbrugsdrift indenfor Natura 2000-områderne. At man udpeger et område til Natura 2000-område er derfor ikke i sig selv nok naturbeskyttelse.

FN'S VERDENSMÅL #15 (2016)

Beskyt, genopret og frem bæredygtig udnyttelse af økosystemer og forvaltning af skove, bekæmp ørkendannelse, stands jordforringelse og genopret biodiversitet.

I 2020 fremme implementeringen af bæredygtig udnyttelse af alle typer af skov, stoppe afskovning, genopret degraderede skove, og betydelig forøgelse af skovarealet (...) stoppe tilbagegangen i biodiversitet og i 2020 beskytte og forhindre, at truede arter forsvinder.

FN'S AICHIMÅL 2020

Delmål 5: I 2020 er tabet af alle naturlige levesteder herunder skove som minimum halveret og hvor muligt bragt tæt på nul, og degradering og fragmentering er betydeligt reduceret.

Delmål 12: I 2020 er udryddelsen af kendte truede arter forebygget, og deres beskyttelsesstatus, særligt for arter med størst tilbagegang, er forbedret og opretholdt.

EU'S BIODIVERSITETSPOLITIK

By 2020: Halting the loss of biodiversity and the degradation of ecosystem services in the EU by 2020, and restoring them in so far as feasible, while stepping up the EU contribution to averting global biodiversity loss.

I 2050: By 2050, European Union biodiversity and the ecosystem services it provides – its natural capital – are protected, valued and appropriately restored for biodiversity's intrinsic value and for their essential contribution to human wellbeing and economic prosperity, and so that catastrophic changes caused by the loss of biodiversity are avoided.

ALTERNATIVET ANBEFALER

Et vigtig pejlemærke for Alternativets naturpolitik er de internationale forpligtelser. Danmark er forpligtet overfor såvel FN som EU til at tage vare på biodiversiteten – også i skovene. Og det er selvfølgelig uagtet, hvilke partier der danner regering.

I Alternativet foreslår vi, at 100 procent af statens skove overgår til urørt skov. Det vil være et stort skridt i retning af Danmarks forpligtelser på biodiversitetsområdet. Alternativet ønsker, at Naturstyrelsens skove (107.000 ha) overgår til naturarealer med biodiversitet og natur som hovedformål. Én af metoderne vil være det, der kaldes urørt skov³, som er det mest virkningsfulde for størstedelen af vores truede og sårbare biodiversitet⁴.

Alternativet vil rette op på biodiversitetskrisen ved at udlægge alle statens øvrige naturarealer (94.000 ha) til naturområder. Natura 2000 områder skal naturligvis forvaltes med naturen og biodiversitet som primære formål uanset om det er skov, eng, sø eller mose. Vi vil dog starte med at prioritere de statsskove, som fremgår af dette katalog.

Alternativet anbefaler, at Naturbeskyttelsesloven revideres, så den også kommer til at dække skovenes natur, levesteder og arter.

Alternativet ønsker oprettelsen af et permanent, uafhængigt og fagligt baseret biodiversitetsråd, der rådgiver Folketinget om biodiversitetsbeskyttelse i Danmark samt hele denne omlægelse af drift af statens naturarealer til natur og biodiversitetsformål. Indsatsen for natur og biodiversiteten skal inddrage den omfattende viden, der er hos forskere og ngo'er. Biodiversitetsrådet skal fungere som et rådgivende ekspertorgan, der skal fremme et fagligt sammenhængende beslutningsgrundlag for Danmarks natur- og biodiversitetspolitik. Biodiversitetsrådet skal bidrage med uafhængig rådgivning til Folketinget med henblik på at stoppe tabet af biodiversitet i Danmark og ligeledes arbejde for

³ Urørt skov defineres af førende danske biodiversitetsforskere i dette notat fra 11.5.2015:

http://awsassets.wwfdk.panda.org/downloads/biodiversitet_i_danske_skove_forsker_q_a.pdf

⁴ http://www.dors.dk/files/media/rapporter/2012/m12/m12_kapitel_2.pdf

at gøre naturen mere attraktiv for danskerne. At Danmark indretter sin lovgivning og naturforvaltning således, at den ikke blot er i overensstemmelse med og gør brug af the International Union for Conservation of Nature's (IUCN) Kategori 2, men også IUCN's øvrige kategorier af fredede områder. Det vil sige, at værdifuld natur og rødlistet biodiversitet i de nuværende, danske nationalparker prioriteres, således at f.eks. skovdrift og landbrugsdrift ophører i nationalparkernes kerneområder, der er offentligt ejet. Alternativet ønsker også at danske "hotspots" for biodiversitet skal prioriteres i naturbeskyttelsen og fremadrettet skal forvaltes som naturområder med øget natur og biodiversitet som mål. Det er bemærkelsesværdigt, at for eksempel den ny-udpegede nationalpark ved Lejre-Roskilde, Skjoldungernes ikke rummer særlig eller truet biodiversitet.

Vi foreslår, at der påbegyndes en proces, hvor Naturstyrelsens skovdrift og tømmervirksomhed afvikles, og det private skovbrugsareal udvides og FSC-certificeres. Det vil tage flere år, da der skal tages hensyn til produktion og mennesker, men arbejdet skal i gang.

Alternativet påpeger, at der f.eks. kan rejses driftsskove på urentable landbrugsarealer. Dette vil føre til flere private arbejdspladser, mens det vil tilbyde trængte landmænd en udvej, der ikke betyder opgivelse af selvstændighed.

For at fremme en målrettet indsats i statsskove, som udlægges til natur, ønsker Alternativet, at store områder skal udpeges som urørt skov, mens andre dele bliver til lysåben natur. Græsning i skov og i lysåben natur vil være et vigtigt "naturpleje-redskab". Derved opnås og

opretholdes naturlig dynamik i et på sigt selvforvaltende naturligt dansk økosystem.

I en målrettet regulering af landbruget vil nogle jorde have mere værdi som natur end som landbrugsjord. Derfor skal der være mulighed for, at landmænd kan bytte deres jorde, og for at fællesskabet kan opkøbe jorde til natur.

Konsekvenser for landbruget bliver, at

- Landmænd får mulighed for at bytte jorde, der er stramt reguleret af hensyn til natur og miljø, ud med jorde, der i højere grad kan drives rentabelt som økologisk eller konventionelt landbrug.
- Trængte landmænd får en udvej, hvor de kan overtage Statens markedsandele og kompetencer mod at rejse skov og bedrive nænsom skovdrift.
- Konventionelt landbrug får mulighed for (i samarbejde med andre) at opkøbe naboejendomme og konvertere disse til skov eller natur – og derved opnå en mindre stram regulering.
- Private skovejere får mere fri konkurrence, fordi staten gradvist trækker sig ud af markedet og overlader markedsandele til andre private skovejere, der konkurrerer på lige vilkår.

Behovet for træ og tømmer

Den statslige træproduktion er 100 procent FSC-mærket⁵, dvs. produceret efter en række bæredygtighedskriterier, mens stort set ingen private skovbrug er FSC-mærkede. Idet omlægningen til urørt skov betyder, at skovhugsten i stedet skal foregå i de private skove, skal de i langt højere grad omfattes af FSC. Det er nødvendigt, da det skaber en sikkerhed for bæredygtigheden af produktionen, og idet f.eks. dansk møbelindustri efterspørger dansk FSC-træ. Lige nu er statens skove stort set eneleverandør af FSC-mærket tømmer. Alternativet anbefaler at der indføres en omlægningsstøtte til FSC-skove i det private skovbrug. Denne finansiering skal være uafhængig af naturpakken.

1.6 NATURA 2000-OMRÅDER BESKYTTER IKKE BIODIVERSITET I SKOVENE

Natura-2000 er betegnelsen for et netværk af beskyttede naturområder i EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. I Danmark er der udpeget 252 Natura 2000-områder. De udgør tilsammen 8 procent af landarealet og 18 procent af havarealet.

Kigger vi på de rødlistede arter, som hovedsageligt lever i skov, er blot 18 procent af deres levesteder dækket af Natura 2000-områder. Tilsvarende dækning for rødlistede arter, der overvejende lever på for eksempel enge, er 100 procent. På strandenge er 99 procent mens det på mose er 98 procent.

Det nuværende Natura 2000-direktiv beskytter ikke i tilstrækkelig grad de skovlevende rødlistede arter. Det skyldes bl.a., at der er langt flere rødlistede arter, end der er udpegningsarter i Natura 2000-direktiverne. Men konklusionen er derfor også, at Natura-2000 langt fra er dækkende og effektivt for beskyttelse af biodiversiteten i skovene. I statens skovområder dækket af Natura-2000-direktivet ser vi ikke en positiv udvikling i naturtilstand og biodiversitet. Så selv om Natura-2000 er implementeret, virker det desværre ikke efter hensigten.

Det nuværende Natura 2000-direktiv beskytter ikke i tilstrækkelig grad de skovlevende rødlistede arter. Det skyldes bl.a., at der er langt flere rødlistede arter, end der er udpegningsarter i Natura 2000-direktiverne. Men konklusionen er derfor også, at Natura-2000 langt fra er dækkende og effektivt for beskyttelse af biodiversiteten i skovene. I statens skovområder dækket af Natura-2000-direktivet ser vi ikke en positiv udvikling i naturtilstand og biodiversitet. Så selv om Natura-2000 er implementeret, virker det desværre ikke efter hensigten.

I praksis har Natura-2000 områderne i skove - også i statsskove - generelt ingen betydning for skovdriften. Resultatet er, at de 10 oprindelige danske skovtyper, som er beskyttet af direktivet, i dag er vurderet stærkt ugunstig. Der sker i dag fortsat et væsentligt tab af biodiversitet fra de danske skove, som er beskyttet under Natura 2000.⁶

⁵ FSC tager kun i mindre grad hensyn til biodiversitet og natur.

⁶ <http://www.altinget.dk/miljoe/artikel/forskere-her-er-fakta-om-biodiversitet-i-skovene>

Arealkategori	Ude		Inde		Andel af samlet areal ude
	Areal	Andel	Areal	Andel	
Strandeng	3.424	5%	62.850	95%	1%
Mose	9.822	15%	53.649	85%	2%
Hede	33.529	18%	147.741	82%	8%
Eng	1.823	19%	7.679	81%	0%
Sø	19.351	19%	80.785	81%	4%
Blandet	91.917	26%	256.469	74%	21%
Overdrev	5.976	28%	15.052	72%	1%
Mark	2.060	33%	4.198	67%	0%
Skov	270.335	61%	171.506	39%	61%
Vandløb	5.750	68%	2.649	32%	1%
Ukendt	2.723	89%	338	11%	1%
Samlet	446.710	36%	802.916	64%	100%

RØDLISTEDE ARTER OG NATURA 2000-OMRÅDERNE

Tabellen ovenover viser de samlede arealer af levesteder i hver naturtype for de rødlistede arter, der ikke er omfattet af Natura 2000-områder (ude), eller som er dækket af de nuværende Natura 2000-områder (inde).

For eksempel er kun en lille del af de strandenge, der er levesteder for rødlistede arter (1 procent), beskyttet af Natura 2000, mens størstedelen (61 procent) af rødlistede arters levesteder i skov ikke er dækket

1.7 NATIONALPARKERNE I DANMARK

I 2007 vedtog Folketinget loven om nationalparker. Lovens hovedformål er at styrke og udvikle naturen, herunder skabe og sikre større sammenhængende naturområder og landskaber af national og international betydning. I dag er der udlagt fire nationalparker (se kort nedenfor).

Kort: <http://danmarksnationalparker.dk/>

De fire nuværende nationalparker dækker 2060 km² og indeholder hav, mark, by og skov. Udpegningen til nationalpark pålægger ikke i sig selv områderne særlige naturbeskyttelsesinstrumenter – de er allerede implementeret gennem de nuværende "gamle" instrumenter som vildtreservater, fredede områder, §3-områder eller ændrede skovdriftsformer til for eksempel græsningsskov eller urørt skov. Vi har allerede set, at Natura 2000-områder i skovene er få og mangler dækning af rødlistede arters levesteder.

Udpegningen til nationalpark i Danmark synes i højere grad at handle om landskabs- og kulturfredninger samt turisme og friluftsliv end vild natur og biodiversitet

I 2013 konkluderer statsrevisorerne⁷, at "Miljøministeriets faglige og styringsmæssige rammer for nationalparkerne ikke har været helt tilstrækkeligt til at sikre, at nationalparkerne på længere sigt kan styrke og udvikle naturen".

Situationen for naturen og biodiversiteten i nationalparkerne er fortsat uklar. Nationalparkerne i dag omfatter arealer i byområder og under både landbrugsdrift og skovbrug – helt uden naturværdier af national betydning. Det vil sige, at formålet stadig er uklart og hensyn til optimal biodiversitetsbeskyttelse kan ikke gennemføres i nationalparkerne i dag.

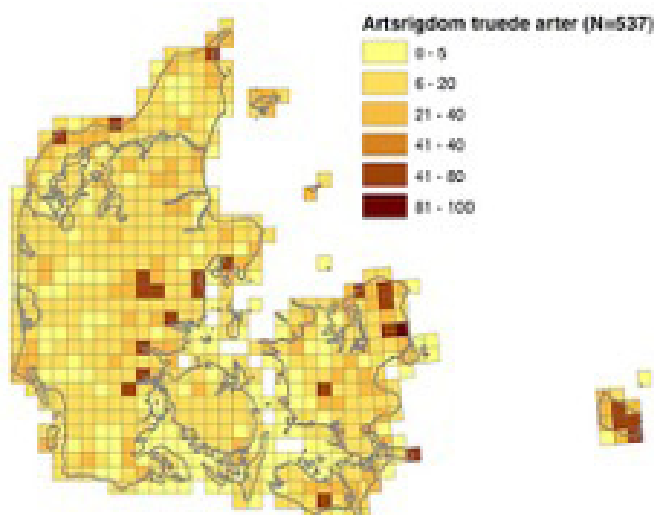
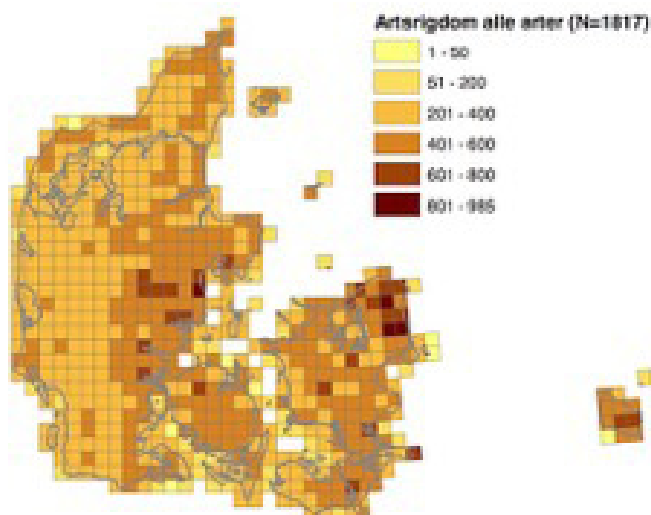
1.8 HVOR OG HVORDAN SKAL VI BESKYTTE BIODIVERSITETEN I SKOVENE?

Den danske biodiversitet er ikke jævnt udbredt – det er den ingen steder i verden. Der er områder, hvor der lever flere arter end andre steder. Og derfor er det ikke ligegyldigt, hvor man placerer naturbeskyttelsesindsatserne - hverken i udlandet eller i Danmark.

På figurerne øverst på næste side ses, hvor der lever flest arter i Danmark (til venstre), og hvor der lever flest truede arter (til højre). Sådanne kort er et rigtigt godt redskab, når naturbeskyttelsesindsatserne skal prioriteres.

Det, der er rigtigt interessant, er, at vi samtidigt kan konstatere, at en meget stor del af områderne med mange truede arter er områder med skov af høj alder samt vild lysåben natur: Gribskov, skovene lige nord for København, Klinteskoven på Møns klint, skovene omkring Maribosøerne, Sorøskovene, Almindingen på Bornholm, skovområderne ved Vejle Fjord, Søhøjlandets skove, Kalø vig-skovene samt dele af klitplantagerne i Nordvestjylland.

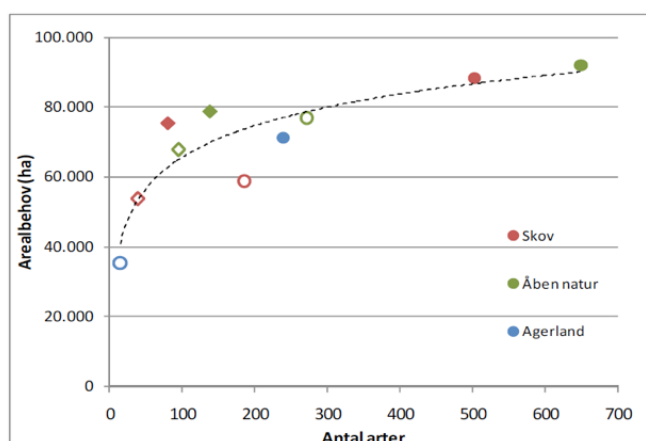
⁷ <http://www.rigsrevisionen.dk/publikationer/2013/62013/>

1.9 URØRT SKOV ER EN VIGTIG DEL AF LØSNINGEN

De mest truede arter i Danmark er knyttet til meget gamle løvskove med vådområder, lysninger, gamle træer ("veterantræer") og masser af dødt ved på skovbunden. Truede arter er for eksempel vedboende torbister og smældere, samt pigsvampe og træboende lungelaver. Rødlig perlemorssommerfugl og sortplettet bredpande er to i dag meget sjældne skovsommerfugle, der lever i lysninger i skovene - og i dag kun i privatejede skove. Andre sjældne og truede skovarter er for eksempel sort stork og mellemflagspætte.

Urørt skov er det mest effektive virkemiddel, når det gælder beskyttelsen af biodiversiteten i skovene. Urørt skov er desuden det mest omkostningseffektive virkemiddel til at beskytte mest muligt truet og sårbar biodiversitet i Danmark. Indsatsen er jf. Det Økonomiske Råd op til 7 gange dyrere i det åbne land, end i en skov pga. bl.a. jordpriser, driftstab m.m.

Man kan opnå en positiv effekt ved i den nuværende skovdrift at lave regler om at lade dødt ved ligge i skoven, beskytte evighedstræer, sikre at nye træer kan vokse op naturligt i stedet for at plante dem og ved at bevare små nøglebiotoper (skovsøer, moser, dødt ved) som del i en naturnær skovdrift. På trods af dette vil effekten på biodiversiteten være langt mindre end i en urørt skov. Kun i urørt skov kommer alle de naturlige processer, der fremmer biodiversiteten, i spil.

STORE NATURAREALER

Figuren viser, at naturarealets størrelse har betydning for antallet af arter, som kan leve i de tre danske naturtyper: skov, agerland og lysåben natur.

Signaturforklaring:

Udfyldte cirkler viser alle de arter, der lever i den pågældende naturtype. Rhomber viser kun de truede arter, der lever i den pågældende naturtype. Ikke-udfyldte figurer viser kun de arter – truede eller alle - som kun er knyttet til den pågældende naturtype (obligater).

http://www.dors.dk/files/media/publikationer/arbejdspapirer/arbejdspapir_2012-2_0.pdf

Når forstligt drevet skov lægges urørt, er det dog vigtigt at gennemføre indledende genopretning af naturlig hydrologi, strukturindgreb i monotone bevoksninger og genindførelse af græssende dyr. Det vil sige at biodiversiteten skal hjælpes i gang.

Det Økonomiske Råd analyserede i 2012, hvad der ville være de mest omkostningseffektive indsatser for dansk biodiversitet. Rådet konkluderede bl.a. om den nuværende indsats i skovene, og hvad der er behov for:

"For det første bør det bemærkes, at det eksisterende areal med urørt skov er meget lille og langt mindre end det estimerede behov. Kun omkring 2 procent af det danske skovareal er pt. udpeget som beskyttet, urørt skov. De udpegede arealer synes endda ikke at være særligt repræsentative for de naturlige, danske skovtyper. Denne indsats må betragtes som meget lille taget i betragtning (1) at løvskov oprindeligt var langt den mest udbredte naturtype i Danmark (2) at de fleste danske arter findes i skoven og (3) at urørt skov i denne undersøgelse vurderes som det mest effektive tiltag til bevarelse af biodiversiteten.

For det første bør en stor indsats i skoven have meget høj prioritet. Størstedelen af de danske arter findes i skov, og op mod 40 procent findes udelukkende dér. Blandt de truede, og dermed mest hensynskrævende arter, er overvægten af obligate skovarter endnu større. En indsats i skoven vil altså gavne relativt flere arter"⁸.

2. HVILKE KONKRETE TILTAG SKAL IMPLEMENTERES I STATSSKOVENE?

I Danmark har vi et skovråd, der rådgiver Folketinget i henhold til Skovloven og et vildtforvaltningsråd, og som rådgiver Folketinget i henhold til Jagtloven. Men vi har ingen tilsvarende mulighed for rådgivning af Folketinget i forhold til Naturbeskyttelsesloven.

Detaljerne om, hvad der skal gøres og hvor, skal i sin endelige form overlades til biodiversitetsrådet, men vi kan allerede nu pege på, hvilke potentielle statslige skov- og naturområder, som skal prioriteres.

Dette er sket ved at identificere statsskovsområder, der dækker over områder på biodiversitetsskortet med en bioscore >10. Hele skovområdet er identificeret, og dets areal er identificeret. Samtidigt er det forsøgt opgjort, hvorvidt der er udlagt urørt skov eller græsningsskov inden for den pågældende, biodiversitetsrige statsskov. Samtidigt er det undersøgt, om det pågældende statsskovområde indeholder arter, som kræver international beskyttelse jf. EU – dvs. Natura 2000-områder.

Resultat af denne analyse kan ses i tabellen. Statsskovene er prioriteret som særdeles vigtige skove at få taget ud af skovdrift (1), og (2) skove som med fordel for biodiversiteten også kan tages ud af skovdrift. Det er disse skovområder, som Alternativet mener bør prioriteres først og fremmest i naturpakkeforhandlingerne, da det vil være de første statsskovområder, der skal udtages af drift på vejen mod 100 procent udlæg af statens skovområder til natur.

I alt har vi identificeret 60.303 ha statsskov, som bør blive prioriteret som urørt skov eller græsningsskov. Dette er fordelt på henholdsvis 42.601 ha meget vigtig skov (prioritet 1) og 12.669 ha vigtig statsskov (prioritet 2).

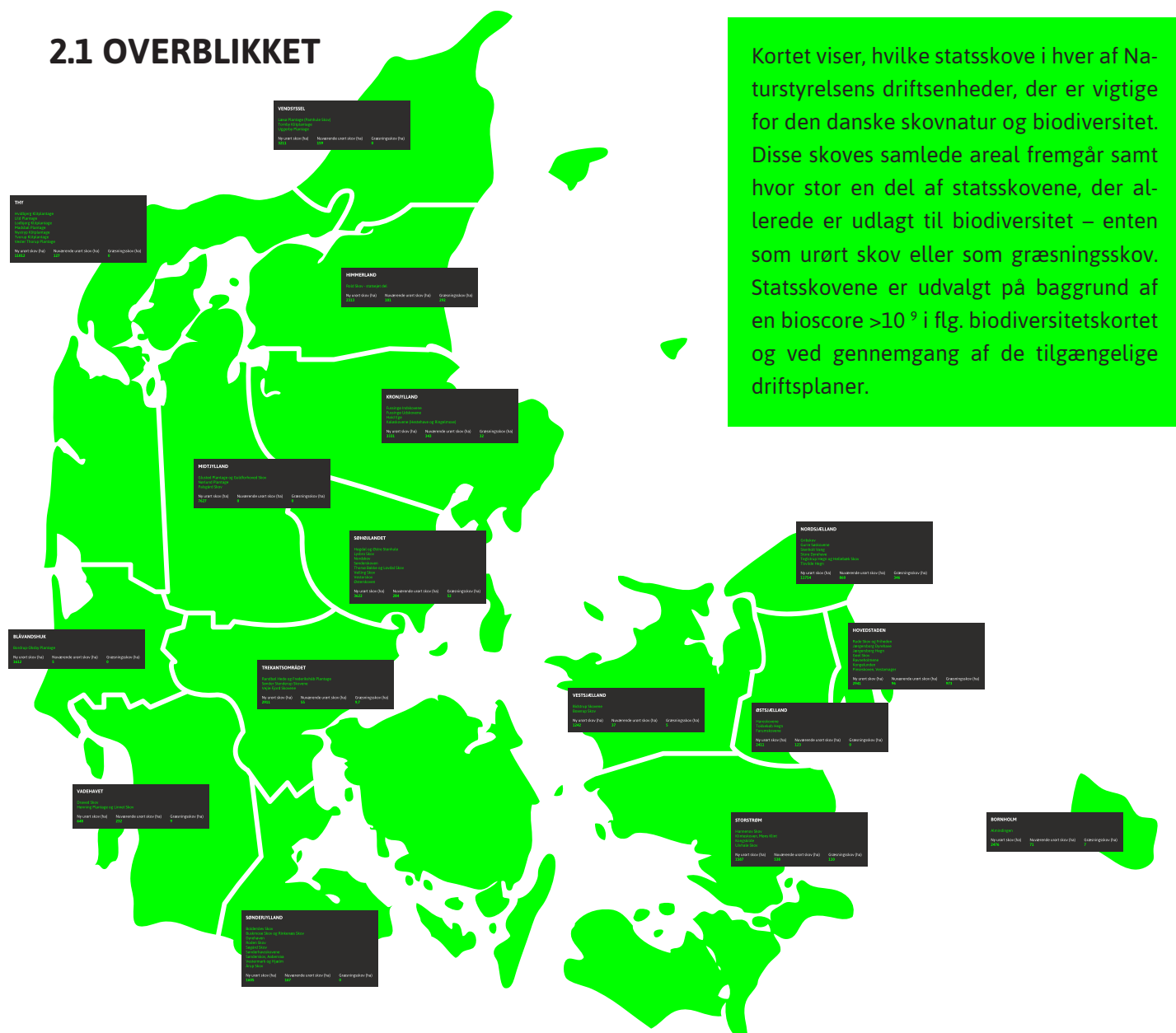
Status i dag er, at inden for omhandlede statsskove med værdifuldt naturindhold er kun 3.198 ha allerede udlagt som urørt skov og 1.836 ha som græsningsskov. Der foregår almindelig skovdrift på resten af disse vigtige statsskovarealer. Det vil sige, at der med denne prioritering vil skulle udlægges i alt 55.270 ha statsskov som ny, urørt skov eller græsningsskov.

⁸ http://www.dors.dk/files/media/publikationer/arbejdspapirer/arbejdspapir_2012-2_0.pdf

Følgende tiltag bør ske på disse steder, når udpegningen er foretaget, og de enkelte driftsplaner er afstemt:

1. De små biodiversitetsrige arealer skal udvides til større og sammenhængende områder, hvor man inddrager noget af det omkringliggende skov. Det betyder, at man også inddrager områder, der ikke allerede er levested for de truede arter.
2. Store biodiversitetsrige arealer skal udlægges som urørt skov med eller uden store planteædere. Undersøgelser i danske nabolande viser, at større arealer giver mere langtidsholdbar effekt i forhold til biodiversiteten.
3. Indførte træsorter som for eksempel rødgran, sitka og douglasgran udtages efterhånden som de bliver hugstmodne. På arealerne genetableres natur ved f.eks. græsning, selvsået skov og vandområder genetableres.
4. I udlagte urørte skove genetableres naturlige vådområder ved at afvandingsgrøfter kastes til – der skal naturligvis tages hensyn til naboer, bebyggelse og infrastruktur.
5. Der oparbejdes stående og liggende dødt ved i udlagte urørte skove ved ringbarkning, topkapning, sprængning og andre former for bearbejdning af træer.

2.1 OVERBLIKKET

⁹ biodiversitetsscore/bioscore viser levesteder, der er vigtige for rødlistede arter, eller være potentielt vigtige. Skalaen går fra 1-20)

VENDSYSSEL

Læsø Plantage (Pamhule Skov)
Tornby Klitplantage
Uggerby Plantage

Ny urørt skov (ha)
3211

Nuværende urørt skov (ha)
159

Græsningsskov (ha)
0

HIMMERLAND

Rold Skov - statsejet del

Ny urørt skov (ha)
2313

Nuværende urørt skov (ha)
101

Græsningsskov (ha)
292

THY

Hvidbjerg Klitplantage
Lild Plantage
Lodbjerg Klitplantage
Madsbøl Plantage
Nystryp Klitplantage
Tvorup Klitplantage
Vester Thorup Plantage

Ny urørt skov (ha)
11012

Nuværende urørt skov (ha)
127

Græsningsskov (ha)
0

KRONJYLLAND

Fussingø Indskovene
Fussingø Udskovene
Hald Ege
Kaløskovene (Hestehave og Ringelmose)

Ny urørt skov (ha)	Nuværende urørt skov (ha)	Græsningsskov (ha)
3331	343	32

MIDTJYLLAND

Glusted Plantage og Guldforhoved Skov
Nørlund Plantage
Palsgård Skov

Ny urørt skov (ha)	Nuværende urørt skov (ha)	Græsningsskov (ha)
7627	0	0

SØHØJLANDET

Høgdal og Østre Stenhule
Lysbro Skov
Nordskov
Sønderskoven
Thorsø Bakke og Lovdal Skov
Velling Skov
Vesterskov
Østerskoven

Ny urørt skov (ha)	Nuværende urørt skov (ha)	Græsningsskov (ha)
3622	284	52

BLÅVANDSHUK

Bordrup-Oksby Plantage

Ny urørt skov (ha)

1612

Nuværende urørt skov (ha)

5

Græsningsskov (ha)

0

TREKANTSOMRÅDET

Randbøl Hede og Frederikshåb Plantage

Sønder Stenderup Skovene

Vejle Fjord Skovene

Ny urørt skov (ha)

2911

Nuværende urørt skov (ha)

55

Græsningsskov (ha)

9,7

VADEHAVET

Draved Skov

Hønning Plantage og Linnet Skov

Ny urørt skov (ha)

648

Nuværende urørt skov (ha)

232

Græsningsskov (ha)

9

SØNDERJYLLAND

Bolderslev Skov

Buskmose Skov og Rinkenæs Skov

Dyrehaven

Roden Skov

Søgård Skov

Sønderhavsskovene

Sønderskov, Aabenraa

Vestermark og Hjælm

Årup Skov

Ny urørt skov (ha)

1605

Nuværende urørt skov (ha)

167

Græsningsskov (ha)

0

BORNHOLM

Almindingen

Ny urørt skov (ha)
2476

Nuværende urørt skov (ha)
71

Græsningsskov (ha)
7

NORDSJÆLLAND

Gribskov
Gurre Søskovene
Stenholt Vang
Store Dyrehave
Teglstrup Hegn og Hellebæk Skov
Tisvilde Hegn

Ny urørt skov (ha)
11754

Nuværende urørt skov (ha)
860

Græsningsskov (ha)
346

ØSTSJÆLLAND

Hareskovene
Tokkekøb Hegn
Farumskovene

Ny urørt skov (ha)
2411

Nuværende urørt skov (ha)
123

Græsningsskov (ha)
0

HOVEDSTADEN

Rude Skov og Friheden
Jægersborg Dyrehave
Jægersborg Hegn
Geel Skov
Ravneholmene
Kongelunden
Pinseskoven, Vestamager

Ny urørt skov (ha)
2941

Nuværende urørt skov (ha)
96

Græsningsskov (ha)
973

VESTSJÆLLAND

Bidstrup Skovene
Boserup Skov

Ny urørt skov (ha)
1242

Nuværende urørt skov (ha)
37

Græsningsskov (ha)
5

STORSTRØM

Hannenov Skov
Klinteskov, Møns Klint
Kongskilde
Ulvhale Skov

Ny urørt skov (ha)
1587

Nuværende urørt skov (ha)
538

Græsningsskov (ha)
110

ALTERNATIVET ANBEFALER

I dette katalog har Alternativet i alt identificeret 60.303 ha statsskov, som bør blive prioriteret som urørt skov eller græsningsskov. Dette er fordelt på henholdsvis 42.601 ha meget vigtig skov (prioritet 1) og 12.669 ha vigtig statsskov (prioritet 2).

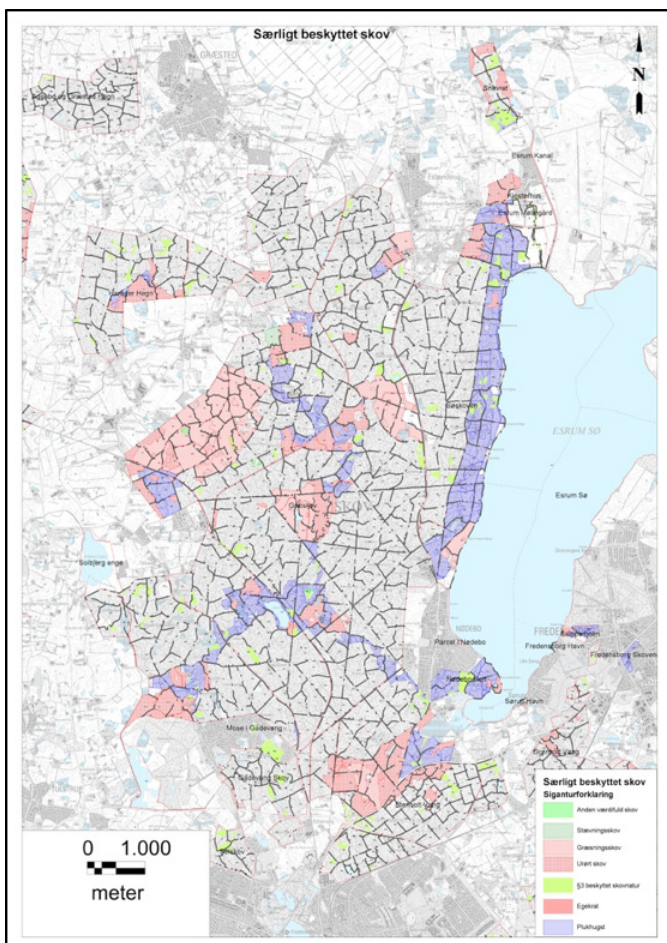
Status i dag er, at inden for omhandlede statskove med værdifuldt naturindhold er kun 3.198 ha allerede udlagt som urørt skov og 1.836 ha som græsningsskov. Der foregår almindelig skovdrift på resten af disse vigtige statsskovarealer. Det vil sige, at der med denne prioritering vil skulle udlægges i alt 55.270 ha statsskov som ny, urørt skov eller græsningsskov.

I de udpegede skovområder ønsker Alternativet, at der straks tages tiltag til at forbedre naturen. Det vil sige, at de berørte driftsplaner skal revideres.

Dette vil naturligvis ikke løse opgaven mht. biodiversiteten i de private skove, men gøre en betydelig forskel i statsskovene.

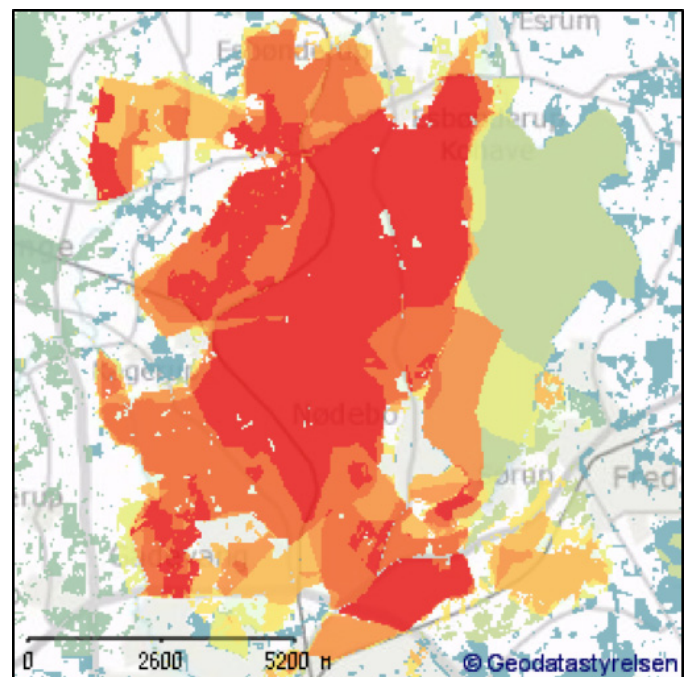
Alternativet mener, at det haster, og at vi har travlt. Arterne i skoven vil begynde at indvandre efterhånden som arealer "frigives" til naturen, og mængden af levesteder stiger.

Med denne plan forventer Alternativet, at biodiversitetstabet aftager i skovene – og i hvert fald inden 2030, hvilket svarer til FN's Verdensmål vedtaget i 2015.

kort:

<http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/skovbrug/statsskovene/driftsplanlaegning/nordsjaelland/omraadeplaner/gribsskov/>

Gribsskov – en af Danmarks vigtigste statsskove
Samlet areal 5795 ha (57,9 km²)

Omkring 1850 var næsten en fjerdedel af Gribsskovaes areal søer og vådområder. Siden blev der gravet 500 km grøfter, der dræned skoven af hensyn til træproduktionen. I dag dækker vådområder blot 7 procent af skoven.

I dag er ca. 425 ha udlagt til urørt skov og 48 ha til græsningsskov. Det svarer til, at ca. 8 procent af Gribskavs areal er taget ud af almindelig skovdrift for at beskytte biodiversitet. Kortet øverst viser hvor. I de ikke-markerede (grå) områder er der almindelig skovdrift. Endelig er hele Gribskov udpeget som Natura-2000-område (nr. 133), uden det dog har indflydelse på skovdriften.

Alene i 2016 er det planlagt hugst af 10.000 rummeter af de gamle træer i Gribskov i år. Det er særlig sådanne ældre løvtræer, der skal danne grobund for rødlistede arter i skoven.

I flg. biodiversitetskortet (MiljøGIS) rummer Gribskov meget store naturværdier – stort set i hele skovens udstrækning. Kortet nederst viser skovens artsscore.

Gribskov udpeges af flere som netop én af de større statsskove, der bør udlægges som urørt skov inden 2020.

2.2 DE PRIVATE SKOVE

Da statsskovene er ujævnt fordelt over landet, og der også lever en lang række rødlistede arter i privatejede skove, er det nødvendigt at medtænke de private skove, hvis man vil standse tabet af biodiversitet.

Det mest optimale er derfor en kombination af både statsskove og privatejede skove, hvis tilbagegangen i biodiversiteten skal stoppes. Derfor vil det være væsentligt, at kompensationsordningen for privates udlæg af urørt skov forøges. I den forbindelse skal der laves en tinglysning af lang varighed – helst evig – når private skove modtager compensationen.

Som i de statslige skove vil det være væsentligt at udtage af urørt skov i private skove ligeledes målrettes mod forekomsten af rødlistede arter. Det vil sige, at man først og fremmest beskytter dér, hvor arterne lever nu og her. Det tager meget længere tid at få en effekt, hvis man vælger områder, hvor de truede arter ikke er, fordi man skal vente på, at de flytter sig. En anden mulighed for staten vil være, at man

bytter en god, biologisk, privat skov med en statsskov, der er mindre værd for biodiversiteten. Mageskifte er afprøvet flere gange med stor succes.

3. ØKONOMIEN

3.1 NATURSTYRELSENS BUDGET OG NETTOINDTÆGTER FRA AREALDRIFT

Naturstyrelsens årlige budget ligger omkring 1 mia. kr. Dette dækker lønninger, drift, naturpleje, støtteordninger mm. Heraf anvendes et mindre beløb til skovrejsning – dvs. anlæggelse af ny skov på nye arealer.

Finanslove

Naturstyrrelsen - drift og naturforvaltning

2014: 838,3 mio. kr.

2015: 945,9 mio. kr.

2016: 1028,4 mio. kr.

2017: 1026,7 mio. kr.

2018: 1055,3 mio. kr.

2019: 980,9 mio. kr.

Regnes der derimod med det samlede driftsresultat på hele Naturstyrelsens arealer – i alt 201.000 ha - falder nettooverskuddet pr. arealenhed betydeligt. I alt var Naturstyrelsens samlede nettodriftsresultat i 2014 på 74,2 mio. kr. fra "flersidig drift" på alle de 201.000 ha natur- og skovarealer, der forvaltes af Naturstyrelsen.

For eksempel indbragte udlejning af jagter 16 mio.kr. i nettooverskud i 2014 på ca. de 66.500 ha, der udlejes til jagt. Svarende til 240 kr./ha.

Udleje til landbrugsdrift (f.eks. bortforpagtning af arealer til græsning med kvæg med henblik på naturpleje) gav knap 15 mio. kr. i nettooverskud.

Dette svarer til et nettooverskud på blot 370 kr. pr. ha – og omfatter for eksempel tømmerproduktion, salg af træflis, salg af vildtkød, udled-

ning af jagttrettigheder, salg af udplantningstræer og udlejning af faciliteter.

3.2 HVAD TJENER NATURSTYRELSEN PÅ SKOVDRIFTEN?

Fra driften af den nuværende statsskov, der dækker 107.000 ha, var Naturstyrelsens nettooverskud i 2014 i alt¹⁰ 133,9 mio. kr. Det svarede i 2014 til et nettooverskud pr. ha på 1217 kr. I 2013 var nettooverskuddet 1037 kr. pr. ha. Disse nettotal er dog uden lønudgifter m.m. – medregnes disse væsentlige udgifter – de såkaldte "fællesudgifter" ser nettooverskuderne på Naturstyrelsens kommercielle skovdrift helt anderledes ud. På foranledning af Altinget.dk lavede Naturstyrelsen selv denne beregning på 2013-regskabet¹¹. "Fællesudgifterne", som dækker over alt fra ejendomsskatter til administration og løntillæg for funktionærer, udgjorde i 2013 62 mio. kr., og dermed blev nettooverskuddet fra skovdriften i 2013 50 mio. kr. eller blot 462 kr. pr. ha skovareal (107.000 ha).

Overføres fællesudgifter på 62 mio. kr. til 2014-regnskabet vil driftsoverskuddet fra skovdrift med fællesudgifterne ligge på ca. 70 mio. kr. Eller 636 kr. per ha på hele Naturstyrelsens areal.

Der er endnu ikke lavet en samlet beregning på hele Naturstyrelsens årlige nettooverskud for alle dele af arealdriften, dvs. ud over skovdrift også jagtudlejning, vildtkødssalg, landbrugsdrift og udlejning, hvor fællesudgifterne er medregnet. Det må dog forventes, at det årlige nettooverskud er væsentligt mindre end 70 mio. kr. (2014), såfremt fællesudgifterne medregnes.

Såfremt fællesudgifterne er forholdsmæssigt de samme på alle driftsgrene, må vi forvente et samlet nettooverskud på driftsindtægter på hele Naturstyrelsen areal (201.000 ha) på i alt måske 35-45 mio. kr. Dette svarer til en netto driftsindtægt på 175-225 kr. pr. ha i 2014.

Generelt begrundes Naturstyrelsen sin tømmerproduktionen med, at overskuddet giver penge til "naturprojekter, friluftsliv og meget mere". Dette beløb synes dog at være ubetydeligt i forhold til Naturstyrelsens samlede budget, og samtidigt forringes naturen på samlet set ret store arealer i statsskovene ved skovdrift for at skabe ret begrænset natur andre steder.

3.3 UDVIKLING AF NYE INDTÆGTER PÅ AREALERNE

Såfremt Naturstyrelsens arealer helt eller delvist omlægges til natur, må der kunne forventes stigende indtægter fra udlejning af jagtretten og græsningsarealer. Disse indtægter er dog relativt små ift. Naturstyrelsens samlede budget.

3.4 UDLEJNING AF JAGT

I dag udlejes jagten på 66.500 ha, hvilket giver et nettooverskud på 16 mio. kr. i 2014. På andre 37.200 ha driver Naturstyrelsen selv jagter, hvilket primært handler om jagter for nyjægere, repræsentations- og medarbejderjagter og regulering på arealer, hvor det vil være uhenigtsmæssigt at udleje jagter f.eks. af hensyn til publikums sikkerhed. Såfremt ca. 50 procent af styrelsens eget jagtareal kunne udlejes til jagt, måtte det forventes at indbringe yderligere 4,5-5 mio. kr. i nettooverskud/år.

Kongehusets jagtret omfatter i alt 63.500 ha, hvor Naturstyrelsen eller andre ikke har adgang til jagt. Den forrige regering afsøgte muligheden for at Kongehuset afstod fra en del af dette areal. Status herfor kendes ikke. Såfremt en større del af dette areal – ca. 40.000 ha - kunne udlejes, ville det kunne indbringe 9-10 mio. kr. i nettooverskud/år.

¹⁰ <http://naturstyrelsen.dk/media/134731/bilag-aarsrapport2014.pdf>

¹¹ <http://www.altinget.dk/artikel/naturstyrelsen-halverer-overskud-fra-skovdrift>

3.5 UDLEJNING AF GRÆSNINGSAREALER M.M.

Naturstyrelsens landbrugsaktiviteter, der primært omfatter forpagtningsaftaler af græsning som led i naturpleje, indbragte netto 15 mio. kr. om året i 2014. Såfremt større dele af de nuværende skovområder overgår til urørt skov og græsningsskov, må det forventes at disse indtægter over tid vil stige betydelig. Der er dog nogle udfordringer i dag med den nuværende administration af EU-støtte til græsning, da kravene for at modtage støtte ikke er optimal i fht. biodiversitet. Græsningskravene er generelt for intensive (se Alternativets naturpakke forslag nr. 27).

Ved helt eller delvist at stoppe Naturstyrelsens kommercielle skovdrift vil udlejning af jagt og græsningsarealer m.m. ikke kunne erstatte nedgangen i driftsindtægter på skovdrift. Dette "driftstab" vil dog mindskes over tid, da der vil ske en tilpasning i driften, når skovdriften aftager. Det vil omfatte driftsplanlægning, udgifter til skovpleje, skovningsentreprenører m.m.

3.6 UDGIFFEN FOR URØRT SKOV

Naturstyrelsen udarbejdede tidligt i foråret 2015 en række notater¹² til daværende miljøminister Kirsten Brosbøl (S) i forbindelse med en folketingsdebat om biodiversitet og urørt skov.

De pågældende notater rummer beregninger for, hvad 15.000 ha ny, urørt statsskov vil koste. Tallene kan ikke efterprøves af udenforstående men må anses for korrekte.

Naturstyrelsen beregner på den baggrund, at det er meget dyrt at stoppe skovdrift på 20 procent af egne arealer, men reelt er det ganske billigt i fht. anden form for naturgenopretning i Danmark.

Naturstyrelsen beregner et indtægtstab – formentlig uden fradrag af ovnnævnte fællesudgifter - på et sted mellem 32-38 mio. kr. per år på 15.000 ha statsskov. Dette svarer til et indtægtstab på 71.000-102.000 kroner per ha. Disse beregninger skulle dække "alene tabet af træproduktion" men inkluderer også den årlige akkumulerede værditab ved, at træerne ikke senere fældes.

Beregningen synes umulig at sammenligne med de nettoindtægter som Naturstyrelse har oplyst til Altinget i 2013: i alt 50 mio. kr. på 107.000 ha statsskov. Dette svarer som nævnt til 462 kr. per ha.

Disse beregninger skal yderligere holdes op i mod de beregninger, som blev foretaget af Det Økonomiske Råd i 2012 om den samfundsøkonomiske omkostning ved udlæg af urørt løvskov, der varierer fra 2100-3200 kr./ha/år ved omlægning her og nu, til 1600-2400 kr./ha/år, ved omlægning efter hugst af de mest værdifulde træer¹³.

Generelt er naturindsatser i det åbne land, der skal sikre dyre- og plantearterne, dog 6-7 gange dyrere end en indsats i skovene. Det Økonomiske Råd konkluderede i 2012:

"Analyserne viser desuden, at både de konkrete tiltag og en samlet indsats i skoven er langt billigere end en tilsvarende indsats i den åbne natur.

Endelig viser analyserne, at skov hidtil har været underprioriteret i den danske naturforvaltning i forhold til den åbne natur. Dette gælder såvel den formelle udpegning af naturbeskyttelsesområder som konkrete tiltag til bevarelse af biodiversiteten.

Den anbefalede indsats i skoven bør i høj grad baseres på omlægning af eksisterende produktionsskov til urørt løvskov. Dette vurderes at

¹² 1) "Omkostningerne ved at udlægge 20 pct. af NSTs skove urørt". Notat til ministeren af 6. marts 2015, j.nr. 2015-1667, Miljøministeriet, Departementet. 2) "Omkostning ved udlæg af 20 procent urørt skov i statsskovene". Notat af 11. marts 2015, j.nr. NST-301-00502, Naturstyrelsen. 3) "Bilag 2: Analyser om skovenes biodiversitet". Notat af 10. april 2015, j.nr. NST-901-00274, Naturstyrelsen. 4) "Omkostning ved at udlægge 5.000 ha urørt skov på andre offentlige skovarealer end Naturstyrelsens". Notat af 22. april 2015, j.nr. NST-901-00274 ¹³ http://www.dors.dk/files/media/publikationer/arbejdspapirer/arbejdspapir_2012-2_0.pdf

være det mest effektive tiltag med henblik på bevarelsen af biodiversiteten i skoven, og selv det mest vidtgående tiltag – omlægning her og nu – er billigere end det mindst vidtgående tiltag i åben natur”.

Tabel 3. Samfundsøkonomiske omkostninger ved tiltag for agerland og åben natur opgjort på landsdele. (Kilde: DØRS 2012)

Enhed: Kr./ha/år	Agerland		Åben natur		
	Oget areal	Sprøjtefri randzoner	Naturpleje	Oget areal	Kvælstof-reduktion
Hele landet	5.200	3.000	2.200	5.200	1.100
København/ Nordsjælland	7.000	4.100	2.200	7.000	1.100
Bornholm	4.800	4.100	2.200	4.800	1.100
Sjælland	5.800	2.400	2.200	5.800	1.100
Fyn	5.300	3.400	2.200	5.300	1.100
Syddjylland	4.600	2.900	2.200	4.600	1.100
Østjylland	5.400	3.200	2.200	5.400	1.100
Vestjylland	4.700	2.200	2.200	4.700	1.100
Nordjylland	5.100	3.400	2.200	5.100	1.100

Tabel 4. Samfundsøkonomiske omkostninger ved tiltag for skov opgjort på landsdele. (Kilde: DØRS 2012)

Enhed: Kr./ha/år	Urørt løvskov med hugst	Rydning af nåleskov v. omdrift	Urørt skov	Rydning af nåleskov nu
Hele landet	2.100	100	2.800	1.000
København/ Nordsjælland	2.200	200	3.000	2.000
Bornholm	1.800	100	2.500	1.800
Sjælland	2.200	200	2.900	1.800
Fyn	2.400	300	3.200	1.900
Syddjylland	1.900	0	2.500	800
Østjylland	2.300	100	3.100	1.600
Vestjylland	2.100	0	2.700	200
Nordjylland	1.600	0	2.100	800

Det er værd at bemærke, at naturgenopretningsprojekter generelt kan være meget dyre. For få år tilbage stod Naturstyrelsen for genoprettningen af Skjern Å. Danmarks indtil videre største og dyreste naturprojekt. For knap 300 millioner kroner fik vi 2200 ha vådområde. Alene anlægsomkostningerne var dermed over 120.000 kr. per ha. Hertil kan så lægges årlige drifts- og naturplejeomkostninger.

SKOV ER BILLIGT

Tabellerne viser, de samfundsøkonomiske omkostninger ved forskellige tiltag:

Øverste tabel vider tiltag i landbrugs-landet og i det åbne natur (enge, overdrev, våd-områder), og nederste tabel viser tiltag i skovene.

Udgifterne er opgjort totalt og i regioner. Udgifterne er angivet i årlige omkostninger per ha.

Kilde:

www.dors.dk/files/media/publikationer/arbejdspapirer/arbejdspapir_2012-2_0.pdf

4. VÆKSTPOTENTIALERNE VED URØRT SKOV

4.1 JORDFORDELING OG MULIGHED FOR VÆKST

I Danmark er der allerede erfaringer med metoden Collective Impact¹⁴ i projekter om mere fremtidssikret brug af det åbne land gennem jordfordeling.

Collective Impact parterne, som omfatter forskellige interessegrupper samt lodsejerne, har enstemmigt peget på jordfordeling som et velkendt redskab, der gennem fremsynet brug kan håndtere arealanvendelsen på nye måder, som ikke gensidigt udelukker interesser og formål.

Parterne ønsker at dokumentere de samfundsmæssige gevinster, som fremsynet brug af jordfordeling kan medføre i konkrete lokalområder. Ambitionen er at inspirere til multifunktionel jordfordeling i hele landet. Metoden bør udvikles til også at omfatte skovbruget – både det statslige og det private - med henblik på at opnå samspil mellem de forskellige interesser.

4.2 TURISME OG NATUR

Den danske natur – skov, sø, eng, strand – har enorm betydning for både den danske befolkning oplevelser, rekreation og sundhed. Dertil kommer, at naturen er det helt store trækplaster for udenlandske turister, der kommer til Danmark.

Alene i Jægersborg Dyrehave er der 7,5 millioner årlige skovgæster – det er Danmarks mest besøgte naturområde, og den helt store attraktion er kombinationen af store, gamle træer, de store lysåbne arealer og ikke mindst de store bestande af hjortevildt.

De danske skove er særligt populære udflugtsmål når danskerne tager i naturen med 70 mio. årlige besøg. Dvs. at hver dansker i gennemsnit er i skoven en gang om måneden. Strande og kysterne modtager årligt 43 millioner besøg og søerne 24 millioner årlige besøg¹⁵.

Disse tre forandringer i naturen vurderer danskere som vigtigst for at få dem til at komme mere i naturen¹⁸:

Forandring, der vil få mig til at komme mere i naturen:	Andel af adspurgte, der vurderer denne forandring som den vigtigste
• Flere vildtlevende dyr i naturen så der er større chance for at se dem	14 procent
• Flere naturområder	14 procent
• Bedre oplysning om områdets muligheder	12 procent

37 procent af danskerne tager i naturen for at opleve naturen og landskabet, og desuden er afstanden fra bopæl til naturen helt afgørende for, hvor tit befolkningen kommer i naturen. Er der under 300 meter kommer mere en 80 procent mindst én gang ugentligt. Er der over 5 km gælder det kun omkring 25 procent af befolkningen¹⁸.

En undersøgelse fra VisitDenmark viser, at 84 procent af udenlandske turister og 64 procent af de danske turister nævner naturen som et helt specifikt motiv for at holde ferie i Danmark¹⁶. Helt overordnet på makroøkonomisk niveau repræsenterede kyst- og naturturismen 63 procent af turisternes forbrug i 2011 i Danmark eller i alt 52,5 milliarder kroner. Den omsætning omfatter alt, hvad turisterne forbruger til transport, overnatning, bespisning og detailhandel¹⁷.

Tallene taler deres klare sprog: vildhestene, der er udsat på et frimærkeareal på Sydlangeland,

¹⁴ <http://collectiveimpact.dk/det-aabne-land>

¹⁵ <http://www.friluftsradet.dk/indhold/fakta-om-friluftslivet-i-danmark.aspx>

¹⁶ <http://naturstyrelsen.dk/nyheder/2012/mar/turister-elsker-dansk-natur/>

¹⁷ http://static.sdu.dk/mediafiles/3/4/3/procent7B3437F12D-2515-49E4-A7BB81D617F3F414procent7DCLF_Report_36_outdoor_turisme.pdf ¹⁸ <http://naturstyrelsen.dk/nyheder/2016/jan/bison-er-giver-beskaeftigelse/>

Store naturgenopretningsprojekter er trækplastre, f.eks. er Filsø blot få år efter genetableringen i 2012 allerede en af de absolutte topattraktioner ved Henne Strand. Ifølge en gæsteundersøgelse udført af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd - oplyste gæster Filsø som den vigtigste oplevelse i området i 2014¹⁹.

Hvad er de vigtigste oplevelser for dig i området ?

23

4.3 OUTDOORINDUSTRIEN

Der er ikke lavet detaljerede undersøgelser over naturens samfundsøkonomiske værdi eller bidrag til vækst i Danmark. Men fra lignende undersøgelser i vores nabolande ved vi, at f.eks. svenskernes forbrug til friluftsliv er på næsten 35 mia. svenske kroner årligt og skaber 75.000 jobs. De finske nationalparker bidrager med 640 mio. kr. til økonomien i lokalområderne omkring parkerne og skaber 1100 lokale jobs.

En undersøgelse fra 2010 udført af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri viste at lystfiskere i Danmark omsætter for 2,9 mia. kr. årligt.

En undersøgelse fra Syddansk Universitetscenter²⁰ om landdistrikternes potentiale for outdoor industrien estimerer, at man ved at skabe outdoor-hotspots i yderdistrikter inden 2020 vil kunne skabe en samlet omsætning på mellem 300 og 900 mio. kr. i dansk outdoor branche og mellem 400 og 1200 arbejdspladser som direkte outdoor aktiviteter, dvs. eksklusiv turisternes overnatning, transport og bespisning m.m. Syddansk Universitetscenter påpeger i rapporten, at: "en større mangfoldighed i landskaber og naturområder kan bidrage til at udvide mulighederne for bredspektrede outdoor aktiviteter.

Der er mange indsatsstyper, som sigter mod at forbedre og forøge naturressourcerne og de landskabelige værdier, men også mange interesser i et arealmæssigt lille land som Danmark".

4.4 SUNDHED OG TRIVSEL

Siden Rachel og Stephen Kaplan i 1985 udgav *The experience of nature: A psychological perspective*, og senere formulerede Attention Restoration Theory (ART) har forskere og praktikere over hele verden haft fokus på naturens helbredende muligheder.

Herhjemme er området endnu i sin vorden, men på forskningsområdet er en række projekter igangsat særligt af Videnscenter for Friluftsliv og Naturformidling, Københavns Universitet²⁰. Ophold i naturen har en positiv effekt på læring, hukommelse, psykisk velvære og fysisk sundhed. Naturen medfører psykisk overskud og øger motivation – også i stressbehandling.

37 procent af danske voksne anvender regelmæssigt naturen som motionsrum og en række outdoor-aktiviteterne bevæger sig tematisk inden for sundhed, well-being, personlig udvikling og læring mv.

I stigende omfang inddrages naturen i både forebyggende arbejde og efterbehandling af både psykiske og somatiske lidelser. Institutionelle donorer har netop i disse år stor fokus på netop brug af naturen og friluftslivet ift. sundhed og trivsel. Dette gælder i særlig grad Nordaafonden og Friluftsrådet.

Muligheden for udvikling af netop dette område kræver både mere, større og mere tilgængelig natur.

ALTERNATIVET ANBEFALER

En vild og mangfoldig natur er en del af livets udfoldelse, og når vi giver plads til den, så bør det ske i erkendelse og værdsættelse af livets mirakel. Naturen er et af livets mirakler. Naturen er ikke vigtigere end kunsten, legen, menneskers liv og død, forskningen eller kærligheden – men naturen er udfoldelse af spontant liv uden bagtanke, plan, skyld og dom, og det har vi som mennesker brug for at give plads til. Det er derfor, vi tager naturen så seriøst. Det er derfor, vi siger, at vi i Danmark er for rige til at have en fattig natur. Og det er derfor, vi fremlægger dette handlingskatalog som input til forårets naturpakke-forhandlinger.

Det er i dette perspektiv, vi skal se Alternativets ønske om en målrettet og omfattende indsats for natur og biodiversitet i statens skove.

Men det er også, fordi Alternativet ser et stort sundhedspotentiale i en større, vildere og mere spændende natur. Det er veldokumenteret, at nærhed til en rig og mangfoldig natur fremmer sundhed, velvære og trivsel. Danske natur- og friluft vejledere arbejder inden for dette område, både i sundhedssektoren og i arbejdet med børn og unge. Alternativet ser en direkte sammenhæng mellem naturen og vores sundhed og trivsel, der på sigt vil kunne spare sundhedsudgifter i et omfang, der ligeledes langt vil overstige de nettoindtægter, Naturstyrelsen har på skovdrift. Det vil være vigtigt for Alternativet at få analyseret Naturstyrelsens økonomi og muligheder for at omlægge ressourcer, således at der kan udlægges mest muligt statsskov til urørt skov og græsningsskov. Alt tyder på, at Naturstyrelsens nettoindtægter er ubetydelige og reelt uden betydning for drift og resultater i forhold til de natur- og samfundsgevinster, der kan opnås ved at udlægge hele eller dele af de 107.000 ha statsskov til natur. Alt tyder på, at statens

overskud fra indtægter på skovdrift, jagtudlejning, bortforpagtning af græsning m.m. på vores fælles naturarealer er forsvindende små og reelt ubetydelige i forhold til Naturstyrelsens og Styrelsen for Vand og Naturforvaltningens samlede budgetter.

Alternativet ser et stort samfundsøkonomisk vækstpotentiale i en større, vildere og mere spændende natur. Muligheden for oplevelser med natur, landskaber, dyr og planter vil kunne skabe vækst også på den økonomiske bundlinje – det viser alle udenlandske og de spirende, danske erfaringer. Alternativet ser en direkte sammenhæng mellem naturen og vækstpotentialet i både friluftsliv og turisme. Et økonomisk vækstpotentiale, som ligeledes vil overstige de nettoindtægter, Naturstyrelsen har på skovdrift. Dermed vil en større, vildere og mere spændende skovnatur i Danmark betale sig på både den sociale, økonomiske og miljømæssige bundlinje.

Ved at give plads til naturen og sætte den fri får vi generøsiteten, ydmygheden og respekten for livets udfoldelse på jorden tilbage. Dette handlingskatalog har fremlagt en vej for mere urørt skov i Danmark og behandlet de økonomiske aspekter af dette. Til sidst skal det nævnes, at ideen om mere urørt skov ligeledes bygger på den grundlæggende idé, at en vild og rig natur har værdi på et højere menneskeligt niveau. Vi tror nemlig på, at det er i naturen, at vi mærker livets forunderlighed og lærer at forstå livets udvikling og tilpasning.

Kærlig hilsen
Christian Poll

Tak til rådgivende biolog Thor Hjarsen (ecoad-vise.dk) for faglig generøsitet i forbindelse med udarbejdelsen af dette skovkatalog